

การประยุกต์ใช้องค์ประกอบในพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง
สร้างสรรค์ กรณีศึกษา ชุมชนปาเกะญอ ตำบลป่าเต็ง จังหวัดเพชรบุรี
**The Applying of Local Elements to Create the Creative Community
Tourism Activities: A Case Study of Pakoeyo Community in
Pa Deng Sub-district, Phetchaburi province**

วรพงศ์ แสงผัด¹,

บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ², ธนสิน จันทระเดช³,

ชวนพิศ จตุรภูษ⁴, เจมส์ แลนแคสเตอร์⁵ และ อรวรรณ เอี่ยมศรีวรรณ⁶

^{1,2,3,4,5} มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

⁶ นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

^{1,2,3,4,5} Stamford International University, Thailand

⁶ Practical Public Health Academic

Prachuap Khiri Khan Provincial Public Health Office

Corresponding Author, E-mail: Worophong.sangpud@stamford.edu

บทคัดย่อ

ปัญหารายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของกลุ่มชาติพันธุ์ปาเกะญอ จุดประกายให้ผู้ศึกษาเห็นว่าชุมชนควรใช้ทุนทางธรรมชาติและเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของชาวปาเกะญอ เป็นเครื่องมือสำคัญของการสร้างรายได้ โดยไม่ทำลายธรรมชาติและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้องค์ประกอบในพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ชุมชนปาเกะญอ ตำบลป่าเต็ง จังหวัดเพชรบุรี ภายใต้พื้นฐานของการใช้ทุนชุมชน และวิถีชุมชนเป็นจุดขาย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า จุดขายที่สำคัญของชุมชน ปาเกะญอในพื้นที่ดังกล่าว คือ ทุนทางธรรมชาติที่สวยงาม เอกลักษณ์ของชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับผืนป่า ตลอดจนเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกาย และอาหารพื้นถิ่น ที่สามารถนำไปสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมเพื่อศึกษาวิถีชุมชน บทความนี้จึงเป็นการแนะแนวทางการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวดังนี้ 1. ใช้การอนุรักษ์ผืนป่า สร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวปาเกะญอ 2. ใช้เอกลักษณ์ของสินค้า ได้แก่ ผ้าทอมือ เป็นส่วนในการสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำ ลองปฏิบัติ และมุ่งสู่การอุดหนุนสินค้าจากชาวปาเกะญอในพื้นที่ 3. ใช้อาหารพื้นถิ่นเป็นการต้อนรับและสร้างความแปลกใหม่ในการลิ้มรสอาหารของพื้นถิ่น ทั้ง 3 กิจกรรมนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นทางความคิดที่ผู้ศึกษาเห็นว่าชุมชนฯ ควรนำไปต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความนิยม และสร้างรายได้กลับคืนสู่ชุมชนในระยะยาว

* วันที่รับบทความ : 17 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 31 มีนาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 7 เมษายน 2567

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้องค์ประกอบท้องถิ่น; กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์; ชุมชนป่า
เกอะญอ

Abstract

This article aims to present the application of local elements to create creative community tourism activities. A case study of the pakoeyo community, Pa Deng Subdistrict, Phetchaburi Province. Under the basis of community capital and the community way of life is a selling point which the researcher saw that Important selling points of the pakoeyo community in area is a beautiful natural capital. The identity of the community that has a relationship with the forest as well as the uniqueness of the clothing and local food That can be used to create activities for tourists who like environmental tourism to study community ways. This article therefore provides guidelines for creating tourism activities as follows: 1. Use forest conservation. Create joint activities between the community and the Paqueño people. 2. Use the uniqueness of the product, namely hand-woven fabric, as part of creating activities for tourists to try and practice and aim to support products from the Paqueño people. in the area 3. Use local food to welcome and create newness in the taste of local food. These 3 activities are only the beginning of the idea that the researcher sees that the community It should be further developed to create popular tourism activities. and generate income back to the community in the long run

Keywords: Application of Local Elements; Creative Community Tourism Activities; Pakoeyo Community

บทนำ

หลังจากสถานการณ์โรคระบาด Covid 19 ได้คลี่คลายหลายประเทศจำเป็นต้องหาหนทางให้เกิดการขับเคลื่อนของระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการออกมาตรการทางด้านดอกเบี้ย การลดหย่อนภาษี การสนับสนุนให้เกิดการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นให้มีเม็ดเงินเข้าสู่ระบบ นั้นเพราะว่าเมื่อมีการจับจ่ายใช้สอย เม็ดเงินจะถูกกระจายไปยังภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ขยายตัว สำหรับประเทศไทยหลังจากผ่านพ้นสถานการณ์โรคระบาดมานั้น ได้เกิดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างคึกคัก และหลายพื้นที่ในท้องถิ่นต่างจัดกิจกรรมขึ้นอย่างมากมายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าจังหวัดของตนเองสร้างรายได้กลับสู่ชาวบ้านและชุมชนในพื้นที่ เป็นที่น่าสังเกตต่อว่าในช่วงระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวในประเทศค่อนข้างมีความคึกคักโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นที่เน้นเอกลักษณ์ และการสัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีข้อมูลจาก brandage (2565) ในบทความเรื่อง ททท. รับเทรนด์ท่องเที่ยวใหม่ ส่งโครงการ “ชุมชนธรรมดา...น่าเที่ยว” เสริมแกร่งเศรษฐกิจ พื้นกระแสนท่องเที่ยววิถีไทย ได้กล่าวถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่มิติใหม่ เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยววิถีไทย

และการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น กลายเป็นเทรนด์การท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจในการเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น (Story-Telling) และแสวงหาคุณค่ารวมถึงความหมายในการออกเดินทาง (Meaningful Travel) ทำให้พื้นที่ชุมชนกลายเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประกอบกับการโฆษณาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่อาศัยนักท่องเที่ยวเป็นผู้สร้างเรื่องราวการท่องเที่ยวที่น่าสนใจไปในตัว กล่าวคือ ปัจจุบันกระแสการบันทึกเรื่องราวผ่านวิดีโอหรือที่เรียกกันว่า **Volg** เป็นอีกเทรนด์หนึ่งของสังคมที่เกิดการทำขึ้นมากมาย โดยเฉพาะการทำเรื่องราวการท่องเที่ยวในทีๆแปลกใหม่ เพื่อกระจายสิ่งที่ตนเองไปตนเองทำไป สู่สายตาผู้คนในโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งมักพบว่าเกิดการโฆษณาเชิญชวน หรือ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวตามชุมชนท้องถิ่น จากการไปท่องเที่ยวและถ่ายคลิปลงในสื่อโซเชียลอย่างมากมาย สถานที่หลายแห่งของชุมชนเริ่มได้รับกระแสความนิยมจากการโฆษณาของนักท่องเที่ยวอย่างไม่ตั้งใจ มีการวิเคราะห์ที่น่าสนใจว่า กระแสนิยมที่กลับมาให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในประเทศ และมักเกิดความนิยมในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน ปรารถนาต้องการความใกล้ชิดธรรมชาติ นั้นเพราะนักท่องเที่ยวต้องการกลับไปใกล้ชิดกับธรรมชาติเพื่อบำบัดความเครียด และเป็นช่วงที่ธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูในช่วงที่การท่องเที่ยวหยุดชะงักลงไป ซึ่งสร้างความดึงดูดใจให้ผู้คนกลับไปดื่มด่ำธรรมชาติอีกครั้ง (นนท์ธีรัตน์ คล้ายคลึง, 2567: ออนไลน์) จึงเป็นโจทย์สำคัญที่ชุมชนท้องถิ่นจะต้องใช้ช่วงระยะเวลาที่กระแสการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ยังคงได้รับความนิยมสร้างสรรค์กิจกรรมในพื้นที่ ที่สะท้อนอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของชุมชน ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ เพราะจะทำให้ชาวบ้านในพื้นที่มีรายได้ จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทั้งการขายของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ไปจนกระทั่งการใช้พื้นที่เป็นโฮมสเตย์หรือเปิดลานกางเต็นท์ให้แก่นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระพงษ์ ทศวัฒน์ และนิกร กาเจริญ (2561, หน้า105) กล่าวถึงการปรับตัวของชุมชนในกระแสนิยม ที่ยกกรณีศึกษาของชุมชนท่าสะอ้าง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มีการปรับตัวเองโดยใช้กระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี และอัตลักษณ์ของชุมชน สร้างกิจกรรมในรูปแบบ “ลานค้าชุมชน” ดึงดูดให้คนภายนอกชุมชนเข้ามาบริโภคอาหารหรือสินค้าของชุมชน และสร้างคุณค่าด้วยการร้อยเรียงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้กับสินค้าหรือบริการ ทำให้ชุมชน ท่าสะอ้างกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และเริ่มเป็นที่รู้จักกับคนหมู่มาก ผู้ศึกษาเห็นว่าหากแต่ละพื้นที่ชุมชนมีการสกัดหาจุดแข็งของชุมชนและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างความน่าสนใจกับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวจะเป็นส่วนเสริมสร้างให้เกิดความน่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยวนี้มากขึ้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญคือการพิจารณาจากจุดเริ่มต้นของ “วิถีชุมชน” เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ที่จะนำไปสู่จุดขายสังคมภายนอกอย่างน่าสนใจ จากที่กล่าวมานั้นชุมชนปากะญอเอง ถือว่าเป็นชุมชนที่มีวิถี และเอกลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ ขาดแต่การสร้างสรรคให้เกิดกิจกรรมการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาจึงเห็นว่าหากชุมชน สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจใช้เอกลักษณ์และทุนทางธรรมชาติเป็นจุดขาย โดยเน้นการ

ท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชุมชน ไม่ทำลายธรรมชาติ และช่วยอุดหนุนผลิตภัณฑ์จากชาวปาเกะญอ จะเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่ครัวเรือนในชุมชนปาเกะญอ

การท่องเที่ยวเชิงวิถีคือจุดขายของชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ในอดีตมนุษย์มักเดินทางด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาที่อยู่อาศัยใหม่หรือเพื่อการติดต่อค้าขาย รวมทั้งเดินทางเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ แต่ปัจจุบันการเดินทางเกิดขึ้นหลายวัตถุประสงค์ หนึ่งในนั้นคือการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว เป้าหมายสำคัญของการเดินทางคือ ผู้เดินทางมีความต้องการที่จะไปพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการคลายเครียดและความเพลิดเพลินใจ หลายประเทศการท่องเที่ยวถือเป็นดัชนีชี้วัดระบบเศรษฐกิจของตนเอง และหลายประเทศการท่องเที่ยวคือรายได้หลักที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขับเคลื่อนได้ ทำให้การท่องเที่ยวกลายเป็นเรื่องสำคัญที่ถูกลงแผนทางเศรษฐกิจในหลายประเทศ เพราะการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้จากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นหลายหลายประเภท

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า เทรนด์การท่องเที่ยวประเภทที่ผนวกเอาการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ชาติพันธุ์ต่าง ๆ (Ethnic Tourism) ที่แสดงออกทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนแบบแผนการใช้ชีวิตของบุคคลต่างชาติพันธุ์ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ค่อนข้างได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ซึ่งเป็นการเดินทางสัมผัสกับการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมที่ได้สูญหายไป กลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยว โดยมักจะผนวกเรื่องของการจัดเทศกาลอาหารพื้นบ้าน การแต่งกายตามประเพณี การรำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะ และหัตถกรรมโบราณ ไว้ให้บริการด้วย เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) ที่คล้ายคลึงกับ การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ชาติพันธุ์ คือ มีการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากที่อื่นหรือต่างแดน เข้ามาโดยมีจุดสนใจที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหรือทุนทางธรรมชาติ มากกว่าที่จะเน้นเรื่องเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ การท่องเที่ยวแบบนี้มักรวมถึงการถ่ายภาพและการเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์ เป็นต้น

ในมุมมองของผู้ศึกษาเห็นว่า การท่องเที่ยวทั้ง 3 รูปแบบ มักปะปนอยู่ในสังคมชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทย หลายพื้นที่นักท่องเที่ยวสามารถได้รับทั้ง การท่องเที่ยวเรียนรู้ชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม ไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ปัจจุบัน เทคโนโลยี ยังช่วยเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยว ข่าวสาร และการสร้างความน่าสนใจของพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนสู่การรับรู้กับสังคมภายนอก หลายพื้นที่สร้างความน่าสนใจด้วยการใช้ แพลตฟอร์มออนไลน์ สร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งถือเป็น

จุดหนึ่งของการกระจายข้อมูลพื้นที่ท้องถิ่นของชุมชนสู่กลุ่มคนที่มีความรักในการท่องเที่ยวในรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น ดังเช่น การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตในหมู่บ้านชาวอาข่า จังหวัดเชียงราย ที่มุ่งเน้นในด้านคุณค่าเดิมที่ชุมชนมี ซึ่งจะช่วยยกระดับการพัฒนาของชุมชนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และการสร้างรายได้ เช่น การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของ Local Alike ที่ได้สร้างความร่วมมือระหว่างแพลตฟอร์มออนไลน์กับคนในชุมชนโดยตรง มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนมากที่สุด (นายอานันท์ ไชยธรรม, นางสาวพัฒนิกา นนทธีกร, และนางสาวสุพิชญา บรรเจิดเวหา, 2564: ออนไลน์) ในมุมมองของผู้ศึกษาจึงเห็นว่ากระแสนิยมการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้อาจเรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมเพื่อสัมผัสวิถีชุมชน เนื่องจากหลายพื้นที่ที่มีการผนวกรวมระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีขึ้นจากบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การเป็นอยู่ ที่สะท้อนความเป็น “วิถี” ของชุมชน สิ่งสำคัญ คือ การท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวมักสร้างรายได้สู่ครัวเรือนในท้องถิ่นในลักษณะของการจัดจำหน่ายสินค้าชุมชนของครัวเรือนในพื้นที่ การขายอาหารประจำถิ่น ตลอดจนครัวเรือนใดที่มีศักยภาพมากพอที่จะทำที่พักอาศัยให้กลายเป็น โฮมสเตย์ก็สามารถสร้างรายได้จากรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าว ดังนั้นการประสานความร่วมมือกันภายในชุมชนเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ ในลักษณะของฐานกิจกรรมครัวเรือน จึงเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน ตามความเป้าหมายของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งเน้นการใช้ชุมชนเป็นจุดขาย และอาศัยความเป็น “วิถีชุมชน” เป็นอัตลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญ คือ ชุมชนท้องถิ่นต้องค้นหาความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อนำสิ่งนั้นมาเป็นจุดขายจูงใจให้คนภายนอกอยากเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ ผ่านการโฆษณาในช่องทางต่าง ๆ

องค์ประกอบในพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน (ปาเกะญอ บ้านป่าเต็ง จังหวัดเพชรบุรี)

พื้นที่หนึ่งที่ผู้ศึกษาเห็นว่าความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และธรรมชาติของชุมชนสามารถเป็นจุดขายที่ดีให้กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมเพื่อสัมผัสวิถีชุมชน ได้เข้าไปท่องเที่ยว และสร้างรายได้กลับไปยังตัวชุมชนได้ คือ ชุมชนชาวปาเกะญอ ตำบลป่าเต็ง จังหวัดเพชรบุรี ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่รักสงบ นอบน้อม อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และอัตลักษณ์สำคัญคือความผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติ ชาวปาเกะญอ จะมีลักษณะของความเป็นผู้รักษา และดูแลป่าไม้ เนื่องจากพวกเขาพึ่งป่าพึ่งน้ำ นั้นหมายความว่า ป่าไม้ และธรรมชาติ คือสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตของพวกเขา สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณภูมิ รตินที เรื่อง วิถีชีวิตของชาวปาเกะญอในงานเขียนประเภทสารคดี: กลวิธีทางวรรณศิลป์กับการนำเสนอแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์กับสิ่งแวดล้อม (2565, หน้า 189) ได้ทำการศึกษาวิถีชีวิตของชาวปาเกะญอ ซึ่งพบว่าในทุกมิติของชีวิตชาว

ปาเกะญอ ล้วนสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างสมดุลและลงตัว ด้วยการใช้สอยธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและพอเพียง ชาวปาเกะญอมีมุมมองต่อตนเองว่า ตนนั้น คือ “คนอยู่กับป่า ใช้และดูแลป่า” ดังนั้น ภาพที่แสดงถึงความโดดเด่นของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนชาวปาเกะญอ คือ มุมมองความสวยงามที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ ซึ่งสำหรับผู้ศึกษา เห็นว่าความน่าสนใจของการท่องเที่ยวในชุมชนชาวปาเกะญอนั้น สามารถสร้างมุมมองสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบรูปแบบการท่องเที่ยวที่ใกล้ชิดธรรมชาติ ในหลากหลายมิติ 1. สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเห็นว่าแท้จริงแล้ว ชาวปาเกะญอ ไม่ใช่ผู้ทำลายธรรมชาติ แต่กลับใช้ธรรมชาติ ให้กลายเป็นบ้านที่มีคุณค่า และรู้จักที่จะอยู่ร่วมกัน พึ่งพากัน ซึ่งในสายตาของคนทั่วไปมักมองว่า ชาวปาเกะญอ คือ ผู้ทำลายป่า ด้วยการทำไร่เลื่อนลอย วนากรรมนั้นส่วนหนึ่งส่งผลถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวปาเกะญอ เช่น ในอดีตชาวปาเกะญอมักหาของป่าเพื่อมาบริโภคในครัวเรือน แต่เนื่องจากกระแสสังคมที่มองกลับมายังชาวปาเกะญอในมุมลบ ทำให้ตัวชาวปาเกะญอต้องปรับตัวเองในบางมุมเพื่อการยอมรับการอยู่ร่วมกัน การดำเนินชีวิตด้วยการหาของป่าบริโภคจึงหายไปในปัจจุบัน แต่ยังพบการทำไร่หมุนเวียนที่เป็นตัวแทนสำคัญของวัฒนธรรมที่หล่อรวมและผสมผสานวิถีชีวิตของชาวปาเกะญอ ที่ยังสามารถพบเห็นได้ ดังนั้น การสร้างการรับรู้วิถีชีวิตของชาวปาเกะญอ ผ่านนักท่องเที่ยว จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ คุณค่าของชุมชนปาเกะญอ ได้รับการยอมรับในการดำเนินชีวิตตามวิถีชุมชน

ภาพที่ 1 สิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านปาเกะญอ
ที่มา : ผู้ศึกษา

ภาพที่ 2 บ้านเรือนของชาวปาเกะญอ

2. การดำเนินชีวิตของกลุ่มปาเกะญอ มีเอกลักษณ์สำคัญ คือ การทอผ้าพื้นเมืองและเครื่องมือจักสานไว้ใช้งาน โดยเฉพาะการทอผ้าพื้นถิ่นของชาวปาเกะญอนั้นมีลวดลายและการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ โดยการใช้เครื่องทอแบบ กี่เอน ในมุมผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการพัฒนาสิ่งนี้สู่การผลิตเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ครัวเรือน โดยจัดจำหน่ายให้แก่ักท่องเที่ยว จะเป็นการเพิ่มรายได้ทางหนึ่งให้กับครัวเรือนของชาวปาเกะญอได้ 3.

เอกลักษณ์บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวปาเกะญอมักสร้างจากไม้ไผ่หรือไม้ในพื้นที่ โดยทุกหลังมีลักษณะเป็นบ้าน ยกเสา จะมีการสร้างเตาผิงเพื่อให้ความอบอุ่นและไล่แมลงในตอนกลางคืน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีของชาวปาเกะญอที่สร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้เวียนเข้าไปเยี่ยมชม

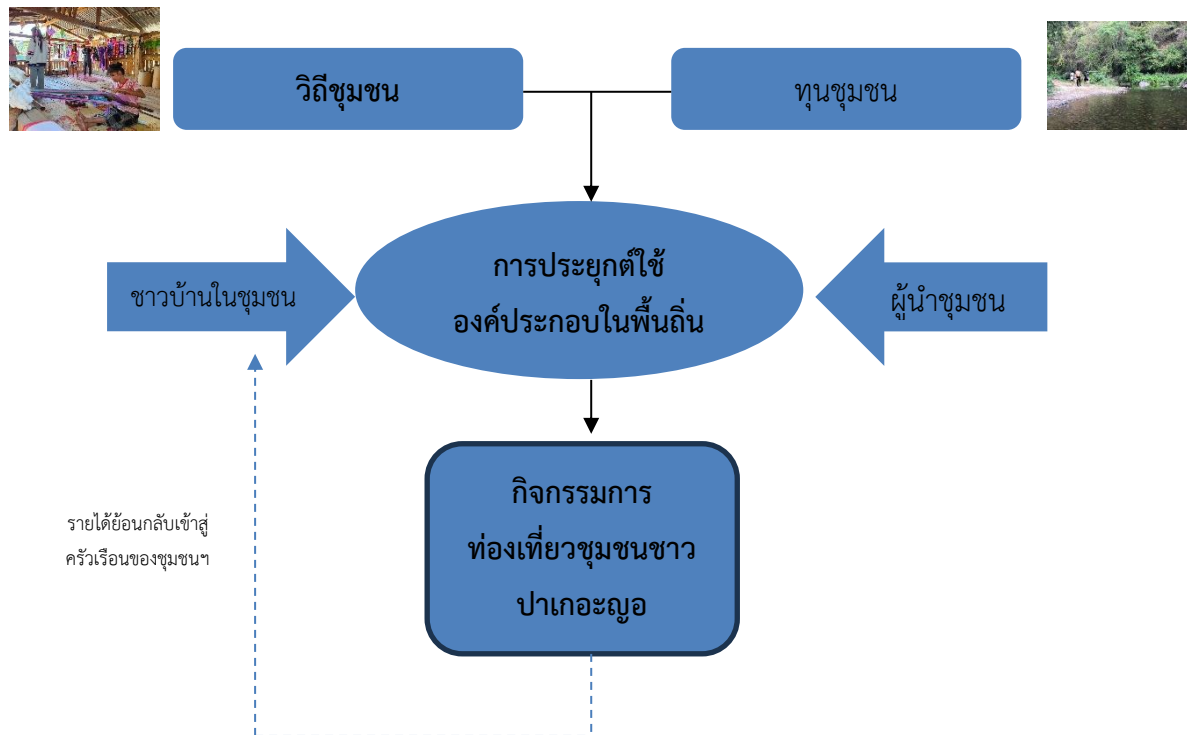
จากที่กล่าวมานั้น ทำให้เกิดการสังเคราะห์ได้ว่า ทูทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่นสามารถเป็นสิ่งที่สนับสนุน การท่องเที่ยวของชุมชนปาเกะญอได้เป็นอย่างดี ผู้ศึกษาเห็นว่าหากชุมชน มีการสร้างกิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวภายใต้เอกลักษณ์ที่กล่าวข้างต้น ได้แก่ 1. การอาศัยซึ่งกันและกันกับป่าและชุมชนถือเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชาวปาเกะญอ ดังนั้น ควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างป่ากับคน ผ่านกิจกรรมการปลูกป่ากับปาเกะญอ ให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดภาพจำที่ดีร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวปาเกะญอ 2. เอกลักษณ์ของผ้าทอมือ การใช้กี่เอว ควรนำมาเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมศึกษาวิธีการทำ และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้านั้น ๆ ไปในตัว ถือเป็นสร้างรายได้และ 3. การหาผักพื้นถิ่นเพื่อประกอบอาหารพื้นบ้านของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวได้ลิ้มลอง ฉะนั้นทั้ง 3 กิจกรรมนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าชุมชนควรพิจารณาสร้างเป็นกิจกรรมเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ส่วนหนึ่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในวิถีของชาวปาเกะญอ และสัมผัสวิถีชีวิต นอกจากนี้ในทุกกิจกรรมจะก่อให้เกิดรายได้กับครัวเรือนของชาวปาเกะญอที่ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ชุมชนชาวปาเกะญอ บ้านป่าแดง จังหวัดเพชรบุรี

สรุป

การท่องเที่ยวถือเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างปฏิเสธไม่ได้ เป้าหมายสำคัญของรัฐ และหลาย ๆ หน่วยงาน คือ ความต้องการให้รายได้จากการท่องเที่ยวลงสู่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่ง ณ ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวในประเทศเกิดความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจในการเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น และแสวงหาคุณค่ารวมถึงความหมายในการออกเดินทาง

นอกจากนี้สื่อออนไลน์ยังเป็นจุดกระตุ้นที่ให้ผู้คนได้รับรู้ รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น สิ่งสำคัญคือชุมชนท้องถิ่น ต้องเตรียมพร้อม และใช้โอกาสที่มีในปัจจุบันจากความนิยมการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างรายได้เข้าสู่ครัวเรือน เช่น การประยุกต์เอาวิถีของชุมชน ทนของชุมชนมาเป็นกิจกรรมสำหรับผู้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งจากข้อมูลของการศึกษา ทรัพยากรป่าไม้ที่สวยงาม ร่วมกับการเสนออาหารพื้นถิ่น และกิจกรรมการทอผ้าพื้นถิ่น สามารถสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชาวปาเกะญอได้ และรวมถึงก่อให้เกิดมุมมองที่ดีระหว่าง สังคมภายนอก กับ กลุ่มชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตามประเด็นเกี่ยวข้องที่เห็นว่ามีมีความสำคัญเช่นกันคือ แรงจูงใจต่อการสร้างสรรค์กิจกรรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องมี ผู้นำชุมชนที่มีความริเริ่ม พัฒนาไปพร้อมกับชุมชน และสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้สังคม

ภายนอกเข้าถึงง่าย ผู้ศึกษาจึงขอสรุปการเชื่อมโยงที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในประเด็นของการประยุกต์ใช้ องค์ประกอบในพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน

ภาพที่ 3: การเชื่อมโยงการประยุกต์ใช้องค์ประกอบในพื้นที่เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน
ที่มา: ผู้ศึกษา

จากภาพการเชื่อมโยงที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเป็นแนวทางให้ชุมชนชาวปาเกะญอหรือชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียง ได้นำไปปรับใช้เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนารายได้เข้าสู่ครัวเรือนของตนเอง สิ่งสำคัญคือ การประยุกต์เอาสิ่งที่มีมาสร้างสรรค์กิจกรรมจะต้องพิจารณาจุดแข็ง และเอกลักษณ์ของพื้นที่ตนเองให้ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาของ ญัฐธิดา จุมปา และธีรวัชร แก้วเปี้ย (2563 : 32) ที่ทำการศึกษา การขับเคลื่อนการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานทุนชุมชนชาติพันธุ์ ของตำบลแม่สลอนนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ที่พบว่าในพื้นที่นั้นมีจุดแข็งที่สามารถสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ และทุนธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้ไปท่องเที่ยวยังชุมชนทั้งในด้านวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม งานหัตถกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากทุนมนุษย์ หรือ ทุนธรรมชาติ ที่มีความโดดเด่นและเป็นสิ่งสนับสนุน การท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ไรชาที่เป็นที่นิยม ไรชาดอยหมอกดอกไม้และมีไรชาอื่น ๆ อีกในชุมชน เป็นต้น รวมถึงงานวิจัยของ มณฑล ศรีสุข และวรัชต์ มัธยมบุรุษ (2563 : 79)

ทำการศึกษารื่อง กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนตำบลนางพญา สามารถพัฒนาเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลนางพญาได้ โดย สามารถพัฒนาได้ถึง 13 กิจกรรม เช่น กิจกรรมการเดินป่ายอดดอยภูพญาพอสันแปเมือง (Hiking/Trekking) กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหารพื้นบ้าน (Gastronomy) กิจกรรมล่องแก่งบ้านท่าเรือ (White Water Rafting) เป็นต้น

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าหากชุมชนชาวปาเกะญอ และชุมชนท้องถิ่นในบริบทใกล้เคียงกันนี้สามารถรวมตัวและสร้างสรรค์กิจกรรมโดยเอางค์ประกอบจาก ทุนชุมชน วิถีชุมชน เข้ามาเป็นหน่วยวิเคราะห์และสกัดออกมาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ความแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมเหล่านั้น อาจมีผลให้เกิดความสนใจกับผู้ที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมเข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิต และนำเรื่องราวเหล่านั้นบอกต่อสู่การรับรู้ของสังคมภายนอกอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- คนภูมิ รตินที. (2565). รายงานวิจัยวิถีชีวิตของชาวปาเกะญอในงานเขียนประเภทสารคดี: กลวิธีทางวรรณศิลป์กับการนำเสนอแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีระพงษ์ ทศวัฒน์ และนิกร กาเจริญ. (2561). กระบวนการปรับตัวของชุมชนท่าสะพานในกระแสบบทุนนิยม. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*. 21 (1), 99-106.
- นันท์ธีรัตน์ คล้ายคลึง. (2567). ท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ จากยุค New Normal สู่ยุค Next Normal. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2567. แหล่งที่มา: <https://www.dtn.go.th/th>
- ณัฐธิดา จุมปา และ ธีรวัชร แก้วเปี้ย. (2563). การขับเคลื่อนการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานทุนชุมชนชาติพันธุ์ของตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. 23 (1), 20-38
- มณฑล ศรีสุข และวราวัชต์ มัธยมบุรุษ. (2563). กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลนางพญาอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. 3 (3), 78-93
- อานันท์ ไชยธรรม, พัฒนิกา นนทธีกร และสุพิชญา บรรเจิดเวหา. (2564). ท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำในยุคดิจิทัล. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567. แหล่งที่มา: <https://workpointtoday.com/rural-tourism-in-digital-world/>
- Brandage. (2565). ททท. รับเทรนด์ท่องเที่ยวใหม่ ส่งโครงการ “ชุมชนธรรมดา...น่าเที่ยว” เสริมแกร่งเศรษฐกิจ พื้นที่กระแสต่องเที่ยววิถีไทย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567. แหล่งที่มา: <https://www.brandage.com/article/32916>